

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

Національний аграрний університет Вірменії
Опольський політехнічний університет (Польща)
Інститут Європейської освіти (Болгарія, Софія)
CARAH Experimentation farm Potato Warning System Department (Belgium)
Устимівська дослідна станція рослинництва Інституту рослинництва імені В.Я.Юрьєва НААН України
Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва
Уманський національний університет садівництва
Полтавська державна сільськогосподарська дослідна станція
імені М.І. Вавилова ІС і АПВ НААН
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
Українська медична стоматологічна академія
Приватне підприємство «Агроекологія»

*Кафедра захист рослин
Кафедра екології, збалансованого
природокористування та захисту довкілля*

**Міжнародна науково-практична конференція
«Захист і карантин рослин: історія та сьогодення»
(присвячена 110-річниці створення відділу
захисту рослин Полтавської дослідної
станції імені М.І.Вавилова)**

24-25 листопада 2020 р.

Передерій Б.М., Поспелова Г.Д., Нечипоренко Н.І.	ВПЛИВ ПОШКОДЖЕННЯ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ КЛОПОМ ШКІДЛИВОЮ ЧЕРЕПАШКОЮ НА ПОСІВНІ ЯКОСТІ НАСІННЯ	51
Піщаленко М.А., Зігаленко О.І.	СТРАТЕГІЧНИЙ ПРОГНОЗ ПОПУЛЯЦІЇ ТУРУНІВ В АГРОЦЕНОЗАХ ПШЕНИЦІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	54
Піщаленко М.А., Ріг В. В.	АНАЛІЗ БАГАТОРІЧНОЇ ДИНАМІКИ ЧИСЕЛЬНОСТІ ПОПУЛЯЦІЙ РЯДУ DIPTERA ТА ПРОГНОЗ ЇХ ПОЯВИ В АГРОЦЕНОЗАХ З ПШЕНИЦЕЮ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	56
Піщаленко М.А., Сліпко О.В.	ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ ТА ПРОГНОЗ ПОЯВИ ЛУЧНОГО МЕТЕЛИКА (<i>MARGARITIA STICTICALIS</i> L.) В АГРОЦЕНОЗАХ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	59
Писаренко В.Н., Пономаренко С.В., Гаспарян Г.А.	ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ СТРУКТУРА ЖУЖЕЛИЦ (<i>COLEOPTERA, CARABIDAE</i>) ПШЕНИЧНЫХ ЦЕНОЗОВ ПРИ ОРГАНИЧЕСКОМ ЗЕМЛЕДЕЛИИ	62
Тихомиров В.А., Ткач С.В., Нечипоренко Н.І., Коваленко Н.П.	АНАЛІЗ НАСІННЄВОЇ ІНФЕКЦІЇ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО	65
Тур В.Ю., Поспелова Г.Д., Нечипоренко Н.І.	ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОРЕНЕВИХ ГНИЛЕЙ ВИКИ ЯРОЇ	67
Фуга М.А., Нечипоренко Н.І.	ФІТОПАТОЛОГІЧНА ОЦІНКА ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ	70
РОЗДІЛ 3. ІНТЕГРОВАНІЙ ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН		73
Туренко В.П., Синявін А.В.	СОРТОВА СТІЙКІСТЬ СУНИЦІ САДОВОЇ ДО БЛІОЇ ПЛЯМИСТОСТІ В УМОВАХ СХІДНОЇ ЧАСТИНИ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	73
Антонець О. А., Грінченко П.В.	УРОЖАЙНІСТЬ КУКУРУДЗИ У ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ГЕРБІЦИДНОГО ЕФЕКТУ	75
Батова О.М.	РОЛЬ ФУНГЦИДІВ В ОБМЕЖЕННІ ПОШИРЕНОСТІ І РОЗВИТКУ СЕПТОРІОЗУ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	79
Вовканич М.В., Поспелова Г.Д., Нечипоренко Н.І.	ВПЛИВ СПОСОБІВ ВИРОЩУВАННЯ ТОМАТІВ НА УРАЖЕННЯ ФІТОФТОРОЗОМ	82
Гангур В. В., Гангур М. В., Руденко В. В.,	ВПЛИВ СПОСОБІВ ТА ГЛИБИНИ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ НА ФОРМУВАННЯ ЗАБУР'ЯНЕНОСТІ ПОСІВІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО	84
Леонтьюк І.Б., Ковтунюк З.І.	ЕКОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ НА КАПУСТІ КОЛЬРАБІ	86
Ляшенко В. В.	СИСТЕМИ ДОГЛЯДУ ЗА ПОСІВАМИ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО	90
Бараболя О.В., Мироненко С.С.	ВПЛИВ ДОБРІВ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ЯРОЇ	92
Писаренко В.М., Коровніченко С.Г.	ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ЗЕРНА СОЇ	94

Так, у фазі галушення досліджувані показники досягли лише 7,0 % і 4,5 %, а у фазі бутонізації 11,0 % і 5,2 % відповідно. Максимального розвитку хвороба як і в 2019 році досягла у фазі цвітіння-формування бобів.

Аналізуючи отримані дані можна зробити висновок, що перепади посушливих та вологих періодів протягом вегетації стимулювали розвиток фузаріозної кореневої гнилі.

Високостійкі сорти вики ярої до ураження фузаріозом відсутні, це пов'язано з різноманітністю видового складу патогену (*F. oxysporum*, *F. solani*, *F. gibbosum* та ін.), що значно розширює екологічні межі розвитку і патогена [2].

Важливим елементом технології вирощування вики ярої є заходи із захисту від даного патогенного мікроорганізму з урахуванням особливостей його розвитку. Слід звернути увагу на екологізацію виробництва культури за рахунок нітрогенізації насіння штамми азотфіксуючих бактерій, що не тільки підвищує урожайність культури, але й підвищує її стійкість до ураження фузаріозом.

Бібліографія

1. Колісник І.В. Вика яра – перспективне джерело рослинницького білку. *Хімія. Агронімія. Сервіс*. 2010. №8. С.48-51.
2. Колесник І.В. Поражаемость вики корневыми гнилями фузаріозного типа и изучение влияния на нее сортовых особенностей симбиотической азотфиксации у перспективных селекционных образцов. *Селекція, екологія, технологи возделывания и переработки нетрадиционных растений. Материали 5-й междунар.науч-производ. конф.* Сімферополь: Таврія, 1996. С. 149-150.

ФІТОПАТОЛОГІЧНА ОЦІНКА ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ

Фуга М.А., Нечипоренко Н.І.

Полтавський державний аграрний університет

Реалізація потенціалу урожайності пшениці озимої значною мірою визначається фітосанітарним станом посівів, тобто поширенням шкідливих організмів, що спричинюють різний ступінь ураження хворобами та пошкодження шкідниками. Саме тому, передумовою захисту культури від шкідливих організмів є проведення фітосанітарного моніторингу посівів [2, 3].

Метою досліджень було уточнення поширеності та видового складу збудників хвороб пшениця озимої в сучасних умовах вирощування. Дослідження проводилися на виробничих посівах пшениці озимої сортів Олеся і Благодарка одеська в ТОВ «Околиця» Зіньківського району за загальноприйнятими методиками [1].

Пшениця озима в господарстві була висіяна в третій декаді вересня. Для сівби використовувалося протруєне насіння – фунгіцидний протруйник Вітавакс 200 ФФ, 40 % в.с.к. (2,5 л/т), який стримував розвиток хвороб в осінній період.

Тоді як навесні проявилася ціла низка хвороб. Однією з найбільш небезпечних є коренева гниль, вона уражували рослини пшениці озимої обох досліджуваних сортів. Хвороба проявилася за весняного кушення і поступово розвивалася до фази наливу зерна. Переважала фузаріозно-гельмінтоспоріозна (*Fusarium sp – Bipolaris sorokiniana*) форма.

Коливання вологих і посушливих періодів вегетації 2018 р. позитивно вплинуло на розвиток даного типу кореневої гнилі. Гідротермічний коефіцієнт набув максимального значення у фазу наливу зерна – 0,9, а його мінімальне значення – 0,2 співпало із фазою колосіння. Максимальної поширеності фузаріозно-гельмінтоспоріозна коренева гниль досягла на сорті Благодарка одеська – 13 % зі ступенем розвитку хвороби 3 бали. В той же час, на сорті Олеся дані показники реєструвалися на рівні 11 % та 1 бал.

Після відновлення весняної вегетації продуктивні дощі пройшли лише на початку травня і саме вони спровокували розвиток борошнистої роси (*Erysiphe graminis* DC), яка була виявлена на рослинах пшениці озимої у фазу кушення. Найбільшої поширеності хвороба набула у фазу виходу в трубку – на сорті Олеся 12 %, а на сорті Благодарка одеська даний показник був на 3 % меншим. Розвиток хвороби також прогресував в порівнянні із фазою сходів і на сорті пшениці озимої Олеся досяг максимального значення – 10,5 % .

В подальшому спостерігався депресивний стан хвороби. Посушливі умови у фазу колосіння (ГТК 0,2) пригнічували розвиток борошнистої роси.

В період наливу зерна поширеність хвороби становила лише 3 % на сорті Олеся і 2 % на сорті Благодарка одеська. Відповідно інтенсивність розвитку хвороби була незначна 4,2 та 2,2 %. Варто відмітити, що захворювання проявилось тільки на вегетативних органах рослини (листки, піхви, стебло), колоскові луски не були уражені борошнистою россою. На прапорцевому листі ознаки хвороби не зустрічалися.

Бура листкова іржа проявилася у фазу виходу в трубку і продовжувала розвиватися протягом вегетації. У вигляді поодиноких пустул *Puccinia recondita* Rob. et Desm. проявилася на 3 % рослин з ураженням 3,4 % листкової пластинки (фаза виходу в трубку) на рослинах сорту Благодарка одеська. Дещо меншими дані показники були для рослин пшениці озимої сорту Олеся (поширення 5%, а інтенсивність розвитку 3,4 %). У фазах колосіння - наливу зерна спостерігалось незначне поширення бурої іржі і максимального значення воно досягло у сорту Благодарка одеська 11 % з інтенсивністю розвитку хвороби 8,2 %.

Одне з найбільш поширених захворювань пшеничних агроценозів – септоріоз (*Septoria sp.*). Під час моніторингу дана хвороба була виявлена в

посівах досліджуваних сортів. Хвороба в період вегетації 2018 року розвивалася досить помірно. Найбільш сприйнятливим до септоріозу виявився сорт пшениці озимої Олеся, інтенсивність розвитку хвороби у фазу вихід в трубку становила 0,4 %, тоді як у фазу наливу зерна ступінь ураження рослин збільшився до 5,4 % при поширенні хвороби 28 %. Пшениця озима сорту Благодарка одеська виявився більш стійким до септоріозу. При поширенні хвороби у фазу наливу зерна 9 %, інтенсивність розвитку становила 1,1 %.

Під час обліків ми зареєстрували прогресуючу останніми роками хворобу листя пшениці озимої – піренофороз, або жовта плямистість. За симптоматичними ознаками хвороба подібна до септоріозу, тому під час обліків необхідно уважно її діагностувати. Поширеність жовтої плямистості з року в рік зростає в Україні. В період вегетації 2018 р. жовта плямистість реєструвалася на всіх сортах пшениці озимої але з різною інтенсивністю розвитку і поширенням, що в першу чергу залежало від гідтотермічних умов. Максимального значення поширеність хвороби набула у фазу колосіння на рослинах сорту Благодарка одеська 42 %, в той же час розвиток хвороби найбільшим був у фазу наливу зерна – 14,9 %.

Таким чином, під час фітооцінки двох сортів пшениці озимої комплексна стійкість до найбільш небезпечних хвороб (борошнистої роси, бурої іржі, септоріозу і корневих гнилей) не була виявлена.

Бібліографія

1. Омелюта В. П., Григорович І. В., Чабан В. С. та ін.; За ред. В. П. Омелюти. Облік шкідників і хвороб сільськогосподарських культур. К.: Урожай, 1986. 296 с.
2. Ретьман С. В. Фитосанитарное состояние озимой пшеницы. *Агровісник*. 2008. №2 (25). С. 48-50.
3. Трибель С. О., Стригун О. О. Оцінювання фітосанітарного стану полів. *Агроном*. 2011. №3. С. 58-64.